

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاښد تن من مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
بدین بوم ویر زنده یک تن مېباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی – فرهنگی

۲۱ جولای ۲۰۱۰

یادداشت پورتال:

خوشحالیم که باز نوشته ای از نویسنده گرانقدر و صاحب نظر افغان، جناب جان محمد، در مورد زبان دری دریافتیم. چنانکه خوانندگان عزیز و جناب جان محمد خود میدانند، پورتال "افغانستان آزاد – آزاد افغانستان" شیوه املایی را بر مقالات منتشره خود تطبیق میکند، که در چند نکته با روش مرعی (مورد رعایت) جناب جان محمد مطابقت ندارد. خوانندگان ارجمندی که موضوعات زبان دری را در پورتال تعقیب میکنند، میدانند، که بین جناب جان محمد و محترم دیپلوم انجنیر خلیل الله معروفی در همین زمینه خاص تعاطی نظر صورت گرفت. ماحصل آن که شیوه مرعی، پورتال کماکان مورد پذیرش محترم جان محمد، نیست. ازینرو:

پورتال در مورد مقالات جناب ایشان استثنائی قایل گردیده و همان طرز نگارش خودشان را، "دست نخورده" باقی میگذارد.

البته در موضوعی که ضمن مقاله خود طرح کرده اند، با ایشان توافق کامل نظر داریم و جدانویشتن "پیشوند نفی" را از "فعل" – چنانکه در نوشته های بعض نویسندگان ناوارد دیده میشود – به هیچ وجه جایز نمیدانیم. از همینرو نوشته جناب جان محمد را آموزنده و روشنگر می انگاریم.

اداره پورتال AA-AA

نویسنده: جان محمد

ایالت اریزونا – امریکا

۲۰ جولای، ۲۰۱۰

طرز نگارش پیشوند نفی در زبان دری

بحثی در املاي زبان دری

چندی قبل، هنگام بازدید از بخش دری ویبسایت رادیو آزادی، متوجه شدم که در بسیاری از موارد پیشوند نفی، یعنی "نه"، جدا از فعلی که با آن میآید نوشته شده است. فکر کردم که جدا نویسی پیشوند نفی از فعل حتماً اشتباه تایپی است و در این دنیا، که همه چیز به اصطلاح به سرعت نور در حرکت است، شاید نویسنده گان ویبسایت فرصت مرور مقالات نوشته شده شان و اصلاح اشتباهات تایپی در آنها را نداشته اند. یکی دو روز بعد، باز هم هنگام مرور یکی دو مقاله متوجه همین شکل نگارش، یعنی جدا نویسی پیشوند نفی از افعال مابعد شان، شدم. باز هم با خود گفتم که حتماً خبرنگاران مصروف ما فرصت اصلاح اشتباهات تایپی را نداشته اند. اما امشب بار دیگر وقتی جهت خواندن اخبار پیرامون کنفرانس کابل به ویبسایت رادیو آزادی سر زدم، چشمم به این عنوان افتاد: "حقوق زنان

افغانستان هرگز قربانی مصالحه با مخالفین نه خواهد شد". این بار، با دیدن جدا نویسی پیشوند نفی از فعل، با خود دچار تردید شدم که مبادا من در اشتباه نباشم و نوشتن پیشوند نفی با فعل شاید همان گونه بی باشد که ژورنالستان رادیو آزادی آن را مینویسند. تردیدم باعث شد تا سری به رساله "روش املای زبان دری" زده رفع مشکل نمایم. بعد از مرور رساله مطمئن شدم که روش پذیرفته شده میان نویسندگان زبان دری طوریکست که پیشوند نفی باید همیشه با فعلی که بعد از آن میآید، یک جا نوشته شود. اما سوالی که هنوز در ذهنم باقی است، اینست که نویسندگان رادیو آزادی چرا این پیشوند را در اکثر موارد از فعل جدا مینویسند. ایشان شاید دلیلی برای شیوه نگارشی که به کار میبرند داشته باشند و اگر این دلیل یا دلایل با سایر گوینده گان زبان دری نیز در میان گذاشته شود، نه تنها جالب بل آموزنده هم خواهد بود (حد اقل برای شخص خودم).

حال که سخن از طرز نگارش پیشوند نفی با فعل در میان است، بیجا نخواهد بود تا یکی دو سطری بیشتر در زمینه بنویسم. با وجودی که گوینده گان زبان دری عده یی از کلمات را به دو یا حتی سه شکل مختلف مینویسند، در طرز نگارش پیشوند نفی در پیوند با فعل تا کنون اختلافی در میان آنها موجود نبوده است. در رابطه با این موضوع، در روش املای زبان دری چنین آمده است:

۱- هرگاه فعل با صامت (کانسونانت) بیاغازد، پیشوند نفی با فعل چسبیده میآید، مانند، نگفت، نمیخورد، نخواهم دید، ندارد، نبود، و غیره.

۲- هرگاه فعل با فتحه، ضمه، یا کسره، که در تمام موارد در شروع هجاها با الف نوشته میشود، بیاغازد، میان پیشوند نفی و فعل حرف "ی" افزود میشود. در این صورت، حرف "الف" حذف میشود و پیشوند نفی با فعل یک جا نوشته میشود. مانند، نیفتاد، نیفگند، نیندوخت، نیستند و غیره.

۳- هرگاه فعل با الف ممدوده بیاغازد، میان پیشوند نفی و فعل حرف "ی" افزود میشود. در این مورد، "الف" حذف نمیشود و پیشوند نفی با فعل چسبیده نوشته میشود، مانند، نیاموخت، نیامد، نیامد و غیره.

۴- هرگاه فعل با "ای" بیاغازد، "الف" حذف نمیشود و پیشوند نفی با آن چسبیده نوشته میشود. مانند، نایستاد.

۵- هرگاه پیشوند نفی با "باید" و "شاید" به کار رود، با آنها چسبیده نوشته میشود، مانند، نباید و نشاید (در رساله، در این مورد تذکری به عمل نیامده است).

۶- پیشوند "مه"، که آن را پیشوند نهی مینامند، نیز در پیوند با فعل به اساس قواعد فوق نوشته میشود، مانند، مرو، مباش، مینداز، میازار و غیره.

در اخیر قابل یاد آوری میدانم که در زبان دری حرف ربط "نه...نه" هم وجود دارد که نباید آن را با پیشوند نفی مغالطه کرد. با وجودی که این حرف ربط از لحاظ معنی نفی را میرساند، اما وظیفه نحوی آن اینست که دو جمله یا عبارت یا کلمه را با هم وصل میکند و هر دو جزء آن همیشه از کلمه مابعد خود جدا نوشته میشوند. به طور مثال، به جمله های زیر توجه کنید:

۱- اعضای حکومت در فکر خدمت به مردم افغانستان نیستند.

۲- اعضای پارلمان در فکر خدمت به مردم افغانستان نیستند.

۳- همسایه ما، بعد از زخمی شدن در بمباردمان، نمیبیند.

۴- همسایه ما، بعد از زخمی شدن در بمباردمان، نمیشود.

جمله های داده شده زیر شماره یک و دو را ما میتوانیم با حرف ربط "نه...نه" وصل نموده از آنها یک جمله بسازیم:

نه اعضای حکومت در فکر خدمت به مردم افغانستان استند، نه (هم) اعضای پارلمان.

به همین ترتیب، از یک جا نمودن جمله های داده شده زیر شماره سه و چهار با حرف ربط "نه ... نه" جمله زیر به دست میآید:

همسایه ما، بعد از زخمی شدن در بمباردمان، نه میبیند، نه میشود.

چون در هر دو مورد فوق، "نه...نه" پیشوند نفی نه، بل حرف ربط میباشد، بناءً هر دو جزء آن از کلمات مابعد شان جدا نوشته میشوند.